

L' enfermetat i la clandestinitat del malalt.

Escrito por I. Rebollo

Miércoles, 28 de Junio de 2000 16:12 - Actualizado Lunes, 18 de Julio de 2011 15:10

L' enfermetat i la clandestinitat del malalt

Sobre el silenci de la psicologia clínica.

2º Premio en el XI Concurs Literari d'Articles Periodístics de divulgació de la Psicologia (2000), organitzat pel C.O.P. de Girona

Nuestra clínica por sus características subjetivas está rodeada de referencias

La nostra clínica per les seves característiques subjectives està envoltada de referències imaginàries quan no d'un cert misticisme, que es giren contra nosaltres més del que voldrien i que tergiversen el seu sentit.

Quan del que es tracta és de la seva salut, la gent del carrer disposa d'unes *pàgines grogues* particulars, i en aquestes pàgines, de vegades no ens situen, malgrat que fem esforços. Qualsevol de nosaltres ha estat qüestionat, se'ns ha preguntat sobre la psicologia com a carrera, com a professió i en especial el seu no gaire conegut àmbit d'actuació.

Al voler donar compte d'alguns d'aquests interrogants és fàcil observar grans prejudicis que en el fons estan íntimament connectats. Per una banda el considerar la psicologia com a espectadora de segona fila en tot el que fa referència a les ciències que tracten la salut. Aspecte aquest que ha estat propiciat pel seu tractament universitari, el qual ha derivat en el fet de considerar-la com a carrera de fàcil digestió. No podem negar-ho, hi ha una certa desconfiança quan paradoxalment és la salut mental - tema de dificultat manifesta - la que està en joc. Es a dir, que una especialitat molt jove ha d'enfrontar-se a l'ésser humà i el seus enigmes: difícil papereta que cadascú resol a la seva manera, no sense dificultat.

L' enfermetat i la clandestinitat del malalt.

Escrito por I. Rebollo

Miércoles, 28 de Junio de 2000 16:12 - Actualizado Lunes, 18 de Julio de 2011 15:10

Efectivament, per una banda tenim la formació, per l'altra el seu camp d'actuació. Tots dos aspectes van conjugats. Per regla general, malgrat que no necessàriament, d'una formació sòlida es deriva un reconeixement social. Les referències de la gent del carrer són aquestes i avui per avui no estem en situació.

Però a què ens dediquem?. Comencem per aquest punt. Què té de sinistre la salut psíquica?. És a dir: Allò que podem oferir al gran públic de manera individual o col·lectiva per què topa amb una sèrie d'arbitrarietats que qualsevol lector reconeixerà en un primera reflexió ?.

- *Sembla que està en tractament!* . Tothom ha escoltat aquesta lapidària frase que es comenta privadament quan ens referim a algú conegut, la conducta del qual està sota sospita. No cal mencionar la reserva i el sigil quan el tractament ens afecta a nosaltres mateixos.

Les afeccions, el patiments, els símptomes, com a moments particulars de la nostra vida, reben una atenció prou particular. No estalviem paraules si el que volem comunicar té a veure amb situacions que ens projecten positivament. Així, cap objecció en comentar la compra d'un cotxe, un pis o qualsevol objecte que amplii imaginàriament el nostre nivell personal, la nostra imatge en definitiva.

Tanmateix, de vegades ens fem els màrtirs i afegim els mínims detalls a l'hora de comentar que patim del fetge, del menisc, del colesterol o de qualsevol desajustament orgànic. Acte seguit, els interlocutors es preocupen i fins i tot es situen histriònicament del nostre costat i de forma gairebé maternal, diuen comprendre el nostre patiment. Semblant a la vella catarsi grega.

Però, curiosament mostrem el més absolut mutisme a l'hora de comunicar que per motius de salut - d'altre tipus - estem en tractament psíquic. Som sospitosament cautes i recelosos quan el que està en joc és el judici sobre la nostra salut mental. No és gaire comú escoltar que avui tinc hora amb el terapeuta, vaig a la psicòloga amb el meu fill, o demà tinc hora amb "el divan" Això seria "*stigmata diaboli*"; a partir d'ara la nostra imatge podria degradar-se.

No calbrem per igual el fet de que a la família hi hagi un anorèxic, un depressiu, un esquizofrènic o que pel contrari, el problema del nostre familiar sigui d'ordre orgànic. Tenim celeritat en posar lents correctores al nen miop, ortopèdia al peus, ortodòncia a les dents...,

L' enfermetat i la clandestinitat del malalt.

Escrito por I. Rebollo

Miércoles, 28 de Junio de 2000 16:12 - Actualizado Lunes, 18 de Julio de 2011 15:10

però quan la visita a l'especialista és per motius de caire psíquic, quelcom ens far ser prudents respecte a la seva publicitat.

Això no evita que en d'altres cultures es vanaglorien de prendre el nou medicament del mercat, o d'anar al psicoterapeuta, o que comentin els consells que han rebut del seu psiquiatra i en una postura "*esnob*" es reconeixin certes dependències, per cert no gaires saludables, que no fan res més que situar la salut com a un aspecte més a consumir.

Però això no passa a la nostra. No estimem amb el mateix rasant les malalties psíquiques que les orgàniques. Les primeres tenen quelcom de dionisiac, fins el punt de que és més gran la por social que la malaltia en sí mateixa.

Cal, a partir d'aquí preguntar-se quina és la raó de tals prejudicis i fins a quin punt es poden desmitificar. Si la malaltia o patiment és orgànic, motivada per alguna disfunció biològica, som aliens a les nostres possibilitats per a controlar-les, és el cos qui emmalalteix, és la maquinària qui necessita del mecànic especialista de la part afectada, són els anys de funcionament, el seu ús incontrolat, els excessos als quals ha estat sotmès el cos. Ara cal una reparació.

Pel contrari, quan el trastorn és mental, desconeixem les raons, la meua lògica racional resta sorpresa, impotent davant les seves manifestacions en forma d'idees, rituals, pors, angoixa, abatiment extrem... Ara no és la màquina sinó el maquinista. Ni l'anàlisi de fluïts, ni els scanners detecten anormalitats funcionals: serà la ideologia, la debilitat del jo, l'educació, influències estranyes, càstig diví ?. La persona es presenta a sí mateixa com el paradigma del desequilibri, la derrota, el fracàs com a pare, mare o individu en general.

Les seves reflexions no donen raons més enllà de plantejaments ètics, existencials, mites, principis morals o religiosos. Tot és vàlid en l'intent de il·luminar el que li passa i que la ciència positiva no detecta amb les seves màquines.

La malaltia psíquica és tan antiga com la corporal, més encara cal qüestionar-se si alguna vegada han caminat separades. La nostra cultura s'ha anat formant a base de mites, de relacions, d'afectes. Els nostres fantasmes són intangibles, les nostres pors ancestrals, la nostra angoixa té el do de la ubiqüitat. És per això que qualsevol trastorn desperta els nostres ancestres i ens fa tremolar davant l'enigma, de la incertesa.

L' enfermetat i la clandestinitat del malalt.

Escrito por I. Rebollo

Miércoles, 28 de Junio de 2000 16:12 - Actualizado Lunes, 18 de Julio de 2011 15:10

El no voler reconèixer la nostra debilitat racional fa que el prejudici no vulgui fer-ne públic que pateixo, que sóc un subjecte que desconeix el que li passa. El no saber i la por al desconegut, fa que no donem la mateixa consideració a l'orgànic del que és psíquic.

Fins aquí alguns dels determinants del silenci, però no tots. En l'altra banda està la ciència, el saber... La mateixa psicologia en el seu intent de donar resposta als interrogants del subjecte que pateix, ha oblidat el seu llinatge, la seva autonomia, en benefici d'una medicina més consolidada que s'executa des de la biologia i especialment des de la farmacologia. Tot el que pugui avançar la psicologia autònomament, és devorat, fagocitat per la medicina que ha relegat la psicologia com a germaneta pobre al servei de la Psiquiatria, quan no enfarinada en una lluita aferrissada de corrents clíniques que no fa res més que despistar al personal, a la gent que així ho detecta i pregunta constantment quina és la diferència d'uns amb els altres respecte la manera de guarir.

Allò que s'escapa a la clínica del medicament és la nostra clínica, van ser els nostres orígens i és la nostra finalitat. I la raó malgrat es denunciï continua essent difícil d'acceptar.

Quan fem una divisió, generalment ens queda un residu. Quan les persones es relacionen entre elles, el quocient no és exacte, sempre queda un ròssec que se'ns escapa, que no sabem què fer-ne d'ell. És aquest residu el que fa que la malaltia mental sigui tan lliscadissa i d'ell s'ha d'ocupar una psicologia amb autonomia, que sàpiga escoltar sense referències a la química del medicament i del camí sinàptic per una banda i per l'altra lluny de la suggestió, del mite, de la cartomància, de la bola de vidre, del xamanisme o l'hermenèutica.

Aquest distanciament que es reclama és conegut per la ciència. No és per tant d'estranyar que el metge derivi al psicòleg tot allò que el fonendo o el microscopi no detecten, justament per indetectable. És una manera de reconèixer la realitat psíquica del subjecte. I quan això passi, que passa, hem de ser-hi presents, amb fermesa, oferint una alternativa a la salut.

La universitat que de la nostra formació se'n ocupa, ha de possibilitar un nou discurs que orienti al personal per a l'exercici d'una de les tasques que més dificultats presenten justament pel seu objecte d'estudi. Acte seguit l'autonomia de la disciplina ha de ser la feina bàsica. No dependre més que de sí mateixa i no deixar de consultar o contactar amb la resta de disciplines des d'un mateix nivell clínic marcant el que ens uneix i el que ens distancia.

L' enfermetat i la clandestinitat del malalt.

Escrito por I. Rebollo

Miércoles, 28 de Junio de 2000 16:12 - Actualizado Lunes, 18 de Julio de 2011 15:10

Però sembla que la denúncia incrementa el discurs denunciat. Si el problema no és nou, tampoc es divisen sortides a curt termini. Una societat distanciada de l'humanisme fa d'impediment. Un saber impermeable a noves idees per part dels formadors fa de torre de guaita per a procurar que res es mogui. En aquesta espera el públic en general continuarà estant reacci a les ciències "Psi" i la psicologia restarà en segon terme sempre conspícua, criticada i observada en els seus dèbils intents d'independitzar-se.